

تأثیر شنیدن دروغ در دوران کودکی

شیدا مرشدی^{1*}، سعیده خورشیدی²، فاطمه داغباشی³

1- دانشجوی کارشناسی ارشد فیزیولوژی بالینی موسسه ی زند شیراز sheida.morshedi@yahoo.com

2- فارغ التحصیل کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی ، دانشگاه آزاد اسلامی شیراز saeedeh.kh61@gmail.com

3- فارغ التحصیل کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی ، دانشگاه آزاد اسلامی شیراز f.daghbashi@gmail.com

خلاصه

دروغ یکی از انواع فریب است و انسان ها تنها موجودات شناخته شده ای هستند که دروغ می گویند. به جز افرادی که دارای سندروم پینوکیو¹ هستند اغلب انسانها بسته به موقعیت و نوع نیازشان دروغ میگویند. دوران کودکی زمان طلایی است که شخصیت فرد شکل میگیرد اما اغلب بزرگسالان در این دوران اقدام به گفتن دروغ به کودک میکنند بدون آنکه به عواقب و اثراتی که دروغ آنها بر روی کودک دارد فکر کنند. این تحقیق به بررسی آثار شنیدن دروغ در دوران کودکی و در دبستان بر افراد می پردازد. در این تحقیق تعداد 40 آزمودنی از هر دو جنس زن و مرد که همگی بزرگسال بودند به وسیله ی پرسشنامه محقق ساز مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج این تحقیقات بیانگر تاثیرات مخرب شنیدن دروغ در دوران کودکی و دبستان بر ذهن و روان افراد بود تا جایی که 80 درصد آزمودنی ها دروغ هایی را که در دوران کودکی و در دبستان شنیده بودند به خاطر داشتند و همچنان نسبت به شنیدن آن دروغ احساس منفی داشتند. هرچند که این پژوهش نشان داد با وجود دانستن اثرات منفی دروغ بر ذهن و روان کودک، بزرگسالان همچنان به گفتن دروغ به کودکان ادامه میدهند.

کلمات کلیدی: شنیدن دروغ، دروغگویی، آثار ذهنی ، روانی و اجتماعی

مقدمه

کودکی ، دوران بسیار مهمی در زندگی هر فرد است چرا که شخصیت کودک در این دوران شکل میگیرد. دروغگویی از نظر لغوی به معنای کتمان واقعیت است. فرد دروغگو از طریق دروغ گفتن ضعفهای خود را می پوشاند و شنونده را گمراه می سازد. خود را از تنبیه نجات می دهد و بدان وسیله توجه دیگران را به خود جلب می کند. یکی از عوامل دروغگویی، ترس در کودکان است. اگر کودک به سبب راستگویی تنبیه شود، در آینده برای نجات و رهایی از مجازات به دروغگویی متوسل می شود. والدین و مربیان باید از هر کودک انتظاراتی داشته باشند که با واقعیات و امکانات او منطبق است در غیر این صورت دروغگویی کودک تقویت و تشدید خواهد شد. همه انسانها در محدوده ای برابر پا به عرصه وجود می گذارد. هیچکس از کودکی دروغگو به دنیا نیامده است. همه انسانها راه فکر کردن و توجیه اعمال خویش را از دیگران آموخته و

1. سندروم پینوکیو: بدن فردی که دارای سندروم پینوکیو است در هنگام دروغ گفتن واکنش نشان می دهد ،مانند شخصیت پینوکیو که با دروغگویی بینی اش بزرگ می شد.

تکامل یافته اند. درستی یا نادرستی از طریق کلمات و اعمال دیگران به ما القا می شود و ما این کلمات و اعمال را در ذهنیات خود تلفیق کرده، سرانجام شخصیت خود را شکل می دهیم. [1]

تشخیص بین واقعیت و شکل تحریف شده آن در کودک از 4 سالگی به بعد شکل می گیرد. دروغ گفتن در کودکان طبیعی است و ریشه در فرآیند رشد کودک دارد. آغاز آن از زمان تکلم کودک و در حدود 2 سالگی به بعد است. به طور معمول در حدود 6 سالگی کودکان از میزان دروغ گویی خود کم می کنند. اما اگر بعد از این سن همچنان به دروغ گویی ادامه دهند، اینجاست که می تواند نگران کننده باشد. چرا شش سالگی را مد نظر قرار می دهیم؟ چون از شش سالگی به بعد سیر تکامل مغزی بچه ها شکل گرفته و کودکان متوجه هستند چیزهایی که می گویند با واقعیت یکی نیست. در حقیقت، خیال و واقعیت را به راحتی از هم تفکیک می کنند. معمولاً دروغ گفتن کودکان، والدین را به شدت عصبانی می کند به خصوص وقتی که دروغ کودک کامل مشخص باشد. یکی از علل دروغگویی تشخیص بین واقعیت و شکل تحریف شده آن در کودک از 4 سالگی به بعد شکل می گیرد. دروغ گفتن در کودکان طبیعی است و ریشه در فرآیند رشد کودک دارد. آغاز آن از زمان تکلم کودک و در حدود 2 سالگی به بعد است. به طور معمول در حدود 6 سالگی کودکان از میزان دروغ گویی خود کم می کنند. اما اگر بعد از این سن همچنان به دروغ گویی ادامه دهند، اینجاست که می تواند نگران کننده باشد. چرا شش سالگی را مد نظر قرار می دهیم؟ چون از شش سالگی به بعد سیر تکامل مغزی بچه ها شکل گرفته و کودکان متوجه هستند چیزهایی که می گویند با واقعیت یکی نیست. در حقیقت، خیال و واقعیت را به راحتی از هم تفکیک می کنند. [2]

مهم ترین راه ارتباطی انسان ها با یک دیگر ارتباط کلامی است که دو طرف گوینده و شنونده دارد. یکی از راه های فریب در گفت و گو ها استفاده از دروغ است. زمانی که گوینده دروغ می گوید سعی می کند برای رسیدن به اهداف خود و پیشبرد کارهایش از گفتن حقیقت اجتناب کند و به دروغ متوسل شود اما این کار گوینده احساساتی را در فرد شنونده به وجود می آورد که می تواند گذرا یا دراز مدت باشد. احساسات آدمی به دو دسته ی خوشایند و ناخوشایند تقسیم میشوند بر همین اساس یک دانشمند آمریکایی به نام رابرت پلچیک در سال 1980 هشت هیجان پایه شامل: عشق، تسلیم، هیاهو، بی میلی، پشیمانی، اهانت، هجوم و خوشبینی را در یک چرخه به صورت دو قطبی قرار داد. اغلب فرد گوینده ی دروغ اگر به کار خود اعتقاد داشته باشد احساسی خوشایند و فرد شنونده ی دروغ بعد از درک این موضوع که فریب خورده است یک احساس ناخوشایند را تجربه خواهند کرد.

نقش والدین در شکل گیری شخصیت کودکان غیر قابل انکار و از مهم ترین عوامل در تا مین سلامتی کودک است [3] تمامی تحقیقات صورت گرفته بیان گر آن است که کودک زمانیکه دروغی را میشوند آن را باور میکند اما این باور ممکن است احساسات ناخوشایندی را در فرد به وجود بیاورد هر چند به منظور اصلاح رفتار به کودک گفته باشند. گاهی آنقدر ناخوش آیند که بعد ها در دوران بزرگسای نیز اثرات مخرب خود را بر جای خواهد گذاشت. کودک زمانی که دروغ را میشوند تصور نمیکند که دروغی را شنیده بلکه آنرا باور میکند و تا زمانیکه دانش لازم برای تشخیص دروغ یا راست بودن حرف را کسب نکند اثرات ناخوش آیندی که آن دروغ بر وی گذاشته را با خود دارد و بعضاً در دورانهای بعدی زندگی نیز با یادآوری آن دروغ همان حس را خواهد داشت. این پژوهش به بررسی تاثیرات شنیدن دروغ بر فرد خواهد پرداخت.

مواد و روش ها

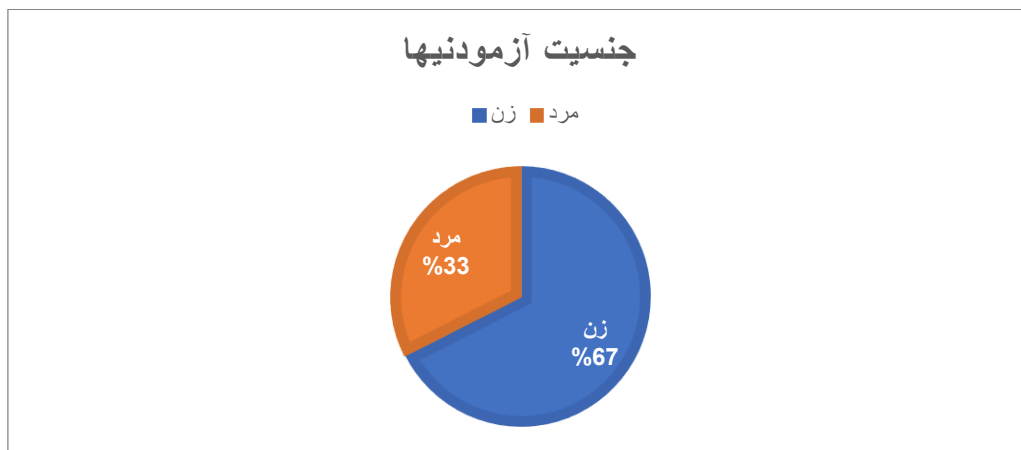
این پژوهش به صورت یک سوکور و توسط پرسشنامه ی محقق ساز با سوالاتی از نوع دو وجهی، چندوجهی و پاسخ باز بوده که به شیوه ی ایمیلی و به مدت دو روز در دسترس آزمودنی ها قرار گرفته است. سوالات با دقت طراحی شدند تا بتوانند تمام آن چه را که تیم تحقیق نیاز داشت مورد بررسی قرار دهند. آزمودنی ها بزرگسالانی از هر دو جنس زن و مرد

بودند که از طریق سیستم گوگل لینک مربوط به پرسشنامه را در شبکه های اجتماعی دریافت کردند و نسبت به پاسخ گویی آن اقدام کردند. سپس داده ها توسط تیم تحقیق مورد بررسی قرار گرفت.

یافته ها

پس از آنکه سوالات از طریق لینک آزمون ساز گوگل در اختیار آزمودنی ها قرار داده شد و آزمودنی ها آن را پاسخ دادند مشخص گردید که تعداد 40 نفر آزمودنی در این پژوهش شرکت کرده اند که شامل 27 زن و 13 مرد بود

محدوده ی سنی آزمودنی ها بیشتر از 15 سال بود که در پنج گروه سنی با طبقه بندی ده سال به ده سال قرار می گرفتند. بیشترین شرکت کنندگان در طبقه ی سنی 36-45 سال با تعداد 15 نفر بود که 5/62٪ آن ها شاغل بودند.

در یکی از سوالات از آزمودنی ها خواستیم تا هر دروغی را که دوران دبستان از بزرگ ترها شنیده اند و به خاطر دارند را بنویسند. تعداد پنج نفر چیزی را به خاطر نیاورده بودند اما بقیه ی شرکت کنندگان دروغ هایی را که به خاطر می آوردند با جزئیاتی همچون چهره و ظاهرگوینده ی دروغ ، زمان اتفاق افتادن آن و بیان کرده بودند. در سوال دیگر از آزمودنی ها پرسیده شده بود که زمان شنیدن آن دروغ چه احساسی داشتند و بعد از آنکه متوجه شدند که دروغ شنیده اند چه احساسی داشتند؟ از 35 نفری که دروغ ها را به خاطر می آوردند 28 نفر در زمان شنیدن دروغ حس ناخوشایندی را تجربه کرده بودند و تعداد 26 نفر از آنها پس از اینکه متوجه دروغ شنیدشان شه بودند همچنان حس ناخوشایندی داشتند (جدول شماره 1)

جدول 1- احساس از شنیدن دروغ

آزمودنی	احساس از شنیدن دروغ
1	به یاد نمی آورند
2	به یاد نمی آورند
3	به یاد نمی آورند
4	به یاد نمی آورند
5	به یاد نمی آورند
6	ترس
7	ترس
8	ترس
9	ترس
10	ترس
11	ترس
12	ترس
13	احساس نا امنی
14	احساس نا امنی
15	احساس نا امنی
16	احساس نا امنی
17	وحشت
18	وحشت
19	وحشت
20	وحشت

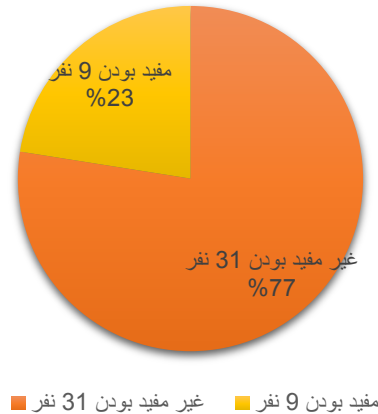

احساس ضعف	21
احساس ضعف	22
احساس ضعف	23
اضطراب	24
اضطراب	25
اضطراب	26
اضطراب	27
دلخوری	28
دلخوری	29
دلخوری	30
ناراحتی	31
ناراحتی	32
احساس تعجب	33
احساس تعجب	34
احساس غم	35
احساس مبهم	36
خوشحالی	37
خوشحالی	38
خوشحالی	39
خوشحالی	40

23٪ آزمودنی ها معتقد هستند که شنیدن دروغ ها علی رغم داشتن احساسات ناخوشایند برای آنها مفید بوده است و 32٪ آزمودنی ها ی که 75 درصدشان دارای فرزند بودند معتقد به گفتن دروغ به فرزند خود بودند.

مفید بودن شنیدن دروغ توسط کودک

بیشترین دروغ های شنیده شده در این دوران که توسط آزمودنی ها بیان شده بود شامل داشتن دوربین در مدرسه و خانه و دایم دیده شدن توسط معلم و مدیر و معاون، نبودن تفاوت بین دانش آموزان، چگونگی کودکی به وجود می آید و متولد میشود، ترساندن از حیوانات و مکان ها در صورت ارتکاب خطا و زمانی که کودک احساس کند در خانه و... دوربین قرار دارد احساس ترس و ناامنی میکند و اگر خطایی مرتکب شود منتظر تنبیه می ماند، بعضا حریم شخصی خود را از دست می دهد و به دنبال مکانی امن برای تعویض لباس و ... می گردد. زمانی که به او میگویند هیچ تفاوتی با هم ندارند اما میبیند که دانش آموز مرفه تر و یا با والدین دارای پست های بهتر برخورداری مهربانانه میشود احساس ناامنی و اضطراب و حس حقارتی میشود که خودش مسؤل آن نیست. زمانیکه سوالی دارد مثل اینکه بچه چگونه به دنیا می آید و... به دروغ به او میگویند دکتر با کلید شکم را باز میکند یا هر دختری که بالغ شود خدا به او بچه می دهد و ... کودک مضطرب میشود و از بزرگ شدن می ترسد و ...

یکی از اثرات جانبی شنیدن دروغ ایجاد ترس و اضطراب در کودک است. طبق تحقیقات ترس و استرس بر یادگیری دانش آموزان تاثیر منفی میگذارد که چهار اثر اصلی آن شامل: عدم تمرکز بر روی دروس، بی میلی کودکان در مدرسه رفتن، کابوس های شبانه، محرومیت و خجالتی بودن افراطی (عدم بیان مشکلات یادگیری) می باشد. شناسایی اثرات منفی استرس و ترس بر یادگیری تحصیلی دانش آموزان باعث عدم دستیابی به اهداف مورد نظر آموزشی و پرورشی است. [4]

نتیجه گیری

دروغگویی در تمامی فرهنگ ها و جوامع یک رذیلت اخلاقی به حساب می آید و انسان ها همواره در تلاش هستند تا کمتر دروغ بگویند. اکثر تحقیقات علمی صورت گرفته در رابطه با گفتن دروغ است و تحقیقات کمی پیرو شنیدن دروغ و آثار آن صورت گرفته است. همانطور که گفتند دروغ بر روی جسم و روان انسان تاثیر دارد شنیدن آن نیز بر روی جسم و ذهن انسان تاثیر منفی دارد و فقط تعداد کمی با فریب دادن خود می خواهند بپذیرند که شنیدن آن دروغ ها برایشان مفید و لازم بوده است. زمانیکه به یک کودک دروغ میگویند کودک همانند بسیاری از بزرگسالان نمی تواند تشخیص دهد که به او دروغ گفته آید و حرف بزرگ تر را راست میپندارد. دروغی که میشوند احساسات ناخوشایندی مانند ترس، اضطراب و عدم امنیت را در وی به وجود می آورد و زمانیکه رشد می کند و متوجه میشود که به وی دروغ گفته شده

آن احساس ناخوشایند، ناخوشایند تر می گردد. هر چند اولیا و مربیان میدانند که نباید به کودک دروغ گفت چرا که برای خودشان قبلا این اتفاق افتاده اما همچنان برای تربیت و پیشبرد کارهایشان اقدام به گفتن دروغ به کودک می کنند اما اگر متوجه شوند که اولیا یا مربیان به کودک دروغ گفته سعی می کنند کودک را متوجه آن دروغ کنند و به مبارزه با یکدیگر پرداخته تا ثابت کنند که نباید به کودک دروغ گفت و ... که همین امر باعث میشود کودک این میان بیشتر آسیب ببیند. تحقیقات ما در رابطه با شنیدن دروغ روی تعداد کمی آزمودنی صورت گرفت و امیدواریم که در آینده تحقیقات بیشتر با گروه های آزمودنی بزرگ تر صورت بگیرد که منجر به بهبود کیفیت زندگی انسان ها شود.

11. قدردانی

از کلیه ی کسانی با پر کردن پرسش نامه ها به تحقیق علمی ما کمک کردند و ما را همراهی کردند سپاسگزاریم.

مراجع

1- سیلانیان طوسی، علی. (1379). دروغ (بررسی عوامل موثر بر دروغ گویی). مجله تخصصی زبان و ادبیات دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد (دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد)، 33(2-1) پی در پی 128-129)، (129)، 202-179. SID. <https://sid.ir/paper/11270/fa>

2- لواف، هانیه. (1401). چرا بچه ها دروغ می گویند؟ مجله ی الکترونیکی یاسان
<https://www.yasanclinic.ir/Why-children-lie>

3- قربان پور، حمیرا، 1401، بررسی آسیبهای اجتماعی در دوران کودکی، چهارمین همایش ملی پژوهش های حرفه ای در روانشناسی و مشاوره با رویکرد از نگاه معلم، میناب، civilica.com/doc/1527282

4- احمد حسینی، سمانه، (1401). بررسی اثرات منفی استرس و ترس بر یادگیری دانش آموزان، کنگره ی علمی دانشجویان روانشناسی، علوم تربیتی و مشاوره، تهران، civilica.com/doc/1604188

Abstract

Lying is one of the types of deception, and humans are the only known creatures that lie. Except for people with Pinocchio syndrome, most humans lie depending on the situation and their needs. Childhood is the golden time when a person's personality is formed, but often during this period, adults tell lies to children without thinking about the consequences and effects of their lies on the child. This research examines the effects of hearing lies in childhood and in elementary school on people. In this research, a number of 40 subjects of both sexes, men and women, who were all adults, were examined by means of a researcher-made questionnaire. The results of this research showed the destructive effects of hearing lies in childhood and primary school on the minds and spirits of people up to 80%. Subjects remembered the lies they had heard in childhood and in elementary school and still felt negative about hearing that lie. Although this research showed that despite knowing the negative effects of lying on the child's mind and psyche, adults continue to tell lies to children.

Key words: hearing lie, lying, mental, psychological and social effects